

3. Vermögensverwalter oder Sachwalter im Sinne dieser Vorschriften sind insbesondere für die Verwaltung eines fremden Vermögens eingesetzte Treuhänder, Sequester und Vertrauensmänner, ferner Zwangsverwalter und Konkursverwalter sowie nach § 12 der Verordnung über die Behandlung feindlichen Vermögens vom 15. Jänner 1940 (Reichsgesetzbl. I, S. 191) eingesetzte Verwalter.

Němečtí správci jmění nebo zmocněnci jako účastníci v soudním řízení.

1. Je-li německý státní příslušník úředně dosazen za správce jmění nebo zmocněnce, a v této vlastnosti má jím býti zastupována některá občanská věc právní nebo má býti jím nebo proti němu vedena, je pro rozhodnutí, která soudní pravomoc je dána, rozhodná jeho státní příslušnost. Se správcem jmění nebo zmocněncem, kteří byli dosazeni německým úřadem nebo úřadem, který je pod německým komisařským vedením, je zacházeni ve smyslu předpisů o pravomoci německých soudů v Protektoratu Böhmen und Mähren vždy jako s německými státními příslušníky.

2. Je-li ustanoven německý správce jmění nebo zmocněnec teprve po tom, kdy již byla u soudu Protektoratu zahájena občanská věc sporná, v níž má pokračovati, může v době jednoho měsíce po tom, kdy byl ustanoven, navrhnouti, aby řízení bylo odezdáno příslušnému německému soudu. O návrhu a přechodu řízení platí obdobně předpisy § 8 Prvého nařízení o soudnictví v Protektoratu.

3. Správci jmění nebo zmocněnci ve smyslu těchto předpisů, jsou zvláště pro správu cizího jmění dosazeni správci k věrné ruce, sekvestři a důvěrníci, dále vnučení správci a správci konkursní podstaty, jakož i správci dosazení podle § 12 nařízení o nakládání s nepřátelským majetkem z 15. ledna 1940 (Říš. zák. I, str. 191).

Toto ustanovení má nesmírnou důležitost zejména proto, že i Treuhänderi české národnosti jsou ustanovováni německým úřadem nebo úřadem, který jest pod německým komisařským vedením (pozemkový úřad a úřady pozemkové reformy a pod.). V takových případech se Treuhänder pokládá za německého státního příslušníka a podléhá německému soudnictví.

Nerozhoduje tedy příslušnost osoby nebo podniku, které jest Treuhänder dosazen, ani příslušnost

Treuhändera samotného, nýbrž jenom okolnost, kterým úřadem byl Treuhänder ustanoven.

Podle toho bude zde nutno řešiti otázku soudní příslušnosti.

II.

Posléze jest se v této souvislosti zmíniti též o posici Treuhändera, ustanoveného židovi nebo židovskému podniku v peněžním styku. Peněžní styk se židem jest upraven vyhláškou ministerstva financí (revisní odbor) z 23. ledna 1940, čís. 25.761/39 VI, uveřejněnou v Úředním listě čís. 22 z 27. ledna 1940, a jejím doplňkem z 8. března 1940 č. j. 9221/40 VI, uveřejněným v Úředním listě čís. 58 z 9. března 1940 (viz také Světová, Židovské předpisy, str. 132, Jurášek, Předpisy o židovském majetku, str. 119 a n.).

V odstavci 2 první vyhlášky se stanoví, že omezení v peněžním styku podle této vyhlášky se nevztahuje na podniky, do nichž německými úřady bylo dosazeno arijské vedení (rozuměj Treuhänder).

Podrobný výklad obou vyhlášek ministerstva financí o úpravě peněžního styku se židy viz v komentáři Untermöhle-Schmerling, »Zajištění židovského majetku« a ve Spořitelním obzoru 5/1940 v článku Mužákově »Peněžní styk se židy«.

K otázce vydání soudního deposita správci židovského podniku.

Uložení k soudu ve smyslu § 1425 obč. zákona bylo v poslední době značněji používáno. Je to následkem toho, že židovské podniky byly svěřeny t. zv. komisařským správcům (kommisarische Leiter) a důvěrníkům (Treuhänder), zvaným někdy správce k věrné ruce, nebo zplnomocněný správce. Dlužník takové firmy totiž nevěda, zda má platiti tomuto správci či dosavadnímu židovskému majiteli, skládá svůj dluh k soudu.

Jinde bylo řečeno (Cerman v Sedláček-Roučkově Komentáři obč. zák. k § 1425, VI. díl, str. 289), že sice přijetí deposita dle § 1425 obč. zák. provádí soudce nesporný, avšak ten zkoumá pouze, zda ukladatel uvádí nějaký důvod pro takové přijetí; zda však skutečně takto jest přijetí objektivně odůvodněno a tedy zda se skládá k soudu po právu, náleží do řízení sporného (l. c. str. 291, rozh. Vážného sb. č. 12.871).

V důsledku tohoto názoru bude musit nesporný soudce přijmouti do soudního deposita takový obnos, o němž tvrdí ukládající dlužník, že neví, zda jej má plniti dosavadnímu židovskému majiteli anebo komisařskému správci. Platí to i nyní, když jest jisto, že podle nařízení říš. komisaře pro sudetsko-německé území z 19. I. 1939 (str. 149 jeho věstníku), nařízení z 3. XII. 1938 (str. 1709 Říš. zákoníku, viz i Právní praxe, IV. roč., str. 34—35) a konečně § 9 nařízení říš. protektora z 21. VI. 1939, str. 45 Věstníku říš. protektora resp. § 15 jeho prováděcího výnosu z 8. XII. 1939, str. 322, jsou komisařští správci resp. důvěrníci (Treuhänder) výlučně oprávněni přijímati placení pohledávek svěřeného židovského podniku. Jest sice obava dlužníková, že by placením správcem takovému si způsobil obtíže (Křemář: Obligační právo, III. vyd., str. 131), zřejmě neodůvodněna, leč právě rozhodnutí o tom, zda jest odůvodněna či nikoliv, náleží jenom soudci spornému.

Tato otázka nebude míti arci tak značného praktického významu. Za to důležitější bude rozhodnouti, komu a v jaké cestě jest uloženu částku vydati.

Shora citované předpisy dávají jednoznačnou odpověď na prvou otázku: Jakmile jest vyloučeno vrácení deposita ukladateli — o tom viz uvedený komentář str. 288 — jest možno vydati depositum je-

dině komisařskému správci resp. důvěrníku (Treuhänder) a nikdy židovskému majiteli. Potud se stotožníme s dopisem říšského protektora z 24. ledna 1940, č. XVI E II 114/40, sděleným ministerstvem spravedlnosti 10. II. 1940 pod č. 5262/40-21.

Obtížnější bude otázka, zda takto vydává soudní depositum soudce nesporný či sporný. Na uvedeném místě bylo vysloveno, že nesporný soudce může vydati depositum pouze podle shodného návrhu všech účastníků. To se srovnává s názorem nejvyššího soudu, že pouze sporný soudce jest povolán rozhodnouti, zda odpor ukladatele proti vydání jest oprávněn (rozh. č. 11.940 sb. Vážného). V uvedeném dopise říšského protektora jest zmíněn případ arci potud odlišný, že vydání soudního deposita neodporoval ukladatel, nýbrž židovský majitel spravované firmy, tedy dosavadní věřitel. Odkaz na pořad práva i v takovém případě jest kryt názorem rozhodnutí nejvyššího soudu č. 4909 Vážného sbírky, dle něhož v případě odporu kteréhokoliv z účastníků jest vyloučeno, aby otázku vydání deposita řešil soudce nesporný.

V uvedeném dopise obrací se úřad říšského protektora proti takovému odkazu na pořad práva, jež vyslovil nejvyšší soud v rozh. č. j. R. I 446/38. Úřad říšského protektora tu uvádí, že právě vzhledem k shora citovaným předpisům není otázka, zda komisařský správce židovského podniku má výlučné dispoziční právo, otázkou spornou, neboť bylo jasnými zákonnými ustanoveními bezesporně v tomto smyslu zodpověděna resp. autenticky vyložena dopisem říšského protektora z 8. VII. 1939 XVI. Gen. 381/39 a výnosem ministerstva spravedlnosti z 27. VII. 1939, č. 797/39-12. Dále se v dopise tom praví, že účastníci nesporného řízení mohou býti odkázáni na pořad

práva, když jest třeba rozhodnouti o sporných otázkách.

K obsahu tohoto dopisu bylo by možno především uvést, že názor tam vyslovený nebrání, aby soudce nesporný odkázal na pořad práva komisař. či zplnomocněného správce resp. důvěrníka (Treuänder), jestliže jest sporno, zda osoba, jež se takto označuje, ve skutečnosti jest či není takovým správcem. Neboť tu jde nikoli o otázku právní, nýbrž o otázku skutkovou. Platí pak tu pro nesporného soudce předpis § 25, odst. 2. zákona č. 100/31 Sb., že lze účastníky odkázati na řízení sporné.

Nejde-li o otázku takto skutkově spornou, nýbrž o právní posouzení, zda osoba, jež skutkově jest nesporně správcem komisařským či důvěrníkem, je podle platných předpisů legitimována k vydání deposita, nebyl by v nesporném řízení odkaz na právní pořad na místě. Neboť tu může nesporný soudce otázku tu, jež se jeví výlučně otázkou právní a contr. otázky skutkové, řešiti zcela tak, jako by tak učinil soudce sporný. Zdálo by se tedy, že ve valné většině případů má zmíněný již dopis říšského protektora pravdu. Neboť většinou asi židovský majitel firmy nebude popírat skutkově, že osoba žádající depositum co správce (komisařský atd.), jím skutečně jest, nýbrž bude se stavěti proti názoru, že komisařský či obdobný správce má výlučnou disposici majetkem židovského podniku a tedy i deposita.

Věc má arci jinou závadu. Jako všechna ustanovení zákona č. 100/31 Sb., platí i § 25 jen pro případy, kdy soud má postupovati v řízení nesporném (§ 1, odst. 1 cit. zákona). Proto také úřadem říšského protektora nepříznivě kritisované rozhodnutí nejvyššího soudu č. j. RI 446/39 vychází ze stanoviska, že jde o »sporné nároky, pro něž nikde není předepsáno výslovně řízení nesporné«. Stanovisko to jest převzato a

doslova citováno z uvedeného komentáře (str. 291), jenž je čerpal z neuvěřitelného rozhodnutí nejvyššího soudu č. j. RI 1160/36, jež arci nejedná ex professo o soudním uložení. Protože pak nesporný soudce není povolán řešiti otázku vydání soudního deposita, pokud se na něm účastníci neshodnou, nesmí přes odpor kohokoli z nich je vydati, byť považoval otázku, zda jest žadatel k vydání oprávněn za zcela nespornou.

S tohoto jedině podle dosud platného práva odůvodněného hlediska nelze se s názorem uvedeného dopisu úřadu říšského protektora stotožniti. Směšuje se tam dvojí význam slov sporný a nesporný. Nejvyšší soud odkazuje tu na pořad práva ne proto, že by otázku oprávnění správce k přijetí deposita považoval za spornou (streitig), nýbrž že ji považuje sice za naukově nespornou (unstreitig), ale za vyloučenou z nesporného řízení (freiwillige Gerichtsbarkeit, Verfahren ausser Streitsachen), a náležející do řízení sporného, na pořad práva (Streitverfahren, Rechtsweg). Podobnost slovní neznamena tu obdobu věcnou. Není v našem právním řádě nikde řečeno, že nesporné, nepopřené nároky řeší vždy soudce nesporný, vždy to by nemohlo dojíti k rozsudkům pro uznání, k soudnímu smíru atd. a naopak, že sporné nároky musí vždy přijíti na pořad práva, jak patrné na př. z řízení o výchově manžel. dětí (§ 142 obč. z.), o určení věna (§§ 1220, 1221 obč. zák.) atd.

Zákonodárným důvodem onoho dopisu jest obava, aby při svévolném odporu židovského majitele se odkazem na právní pořad se věc neprotáhla, řízení nezdražilo a hlavně aby provoz podniku netrpěl, čímž by byl ohrožen státní zájem, v němž plní ustanovení správci svůj úkol. Podle našeho právního názoru nesmí však státní zájem přiměti soudce k tomu, aby se uchýlil od právního

předpisu. Přidržíme se toho, co o poměru našich soudů k říšskoněmeckému způsobu výkladu právních předpisů uvádí Pužman (Právní praxe, roč. III., str. 177—178), nemůžeme než teoreticky trvati na názoru nejvyššího soudu pod č. j. R I 446/39. Bude na úřadech říšskoněmeckých, chtějí-li dosíci urychleného vydání soudních deposit komisařským a obdobným správcům, aby použili čl. 5, odst. 5 výnosu č. 75/39 Sb. a suplovali odkaz našich soudců na pořad práva svým příkazem k vydání deposita takovému správci.

Na tomto stanovisku nemůže nic změnit ani to, co uvádí nejnověji Dr. Ladislav Hanuš v Soudcovských Listech (seš. 4, str. 94—95, seš. 5, str. 116—118).

Jest mu sice dáti za pravdu, že není dnes pochybnosti, kdo má nárok na t. zv. židovské depositum; ale to nás nepřesvědčuje o tom, jakým druhem řízení jest o tom rozhodovati. I jiná rozhodnutí řízení sporného jsou na místě, ač jest zcela jasno, kdo má právo: stačí, že druhá strana toto sebe jasnější právo popírá a zákon nepřikazuje věc výslovně do řízení nesporného. Že takovýmto výslovným přikázáním není citovaný dopis říšského protektora, plyne již ze způsobu jeho publikace, jež se stala pouze docela interní cestou. Proto v tomto směru nás uvedený článek nepřesvědčil. Vycházíme z toho, co uvedl Dr. Pužman o výkladu právních předpisů autonomními orgány za nových poměrů v Právní praxi I. c., musíme trvati i nadále na výkladu, že přes odpor účastníků může »židovské« depositum komisařskému správci vydati jen soudce sporný. Jiří Cerman.

Vyhledávací zásada v opravném řízení rozlukovém.

Vyhledávací zásada platná v rozlukovém řízení podle § 10 nař. min. sprav. č. 283/1897 ř. z. se projevuje

v opravném řízení jednak přípustností novot v určitých směrech, jednak tím, že opravné stolice, zejména i dovolací soud, jsou oprávněny přezkoumati skutkovou stránku sporu i s jiných hledisek, než-li s hlediska vadnosti odvolacího řízení (§ 503 č. 2 c. ř. s.) a rozporu se spisy (§ 503 č. 3 c. ř. s.). Základem praxe našeho nejvyššího soudu o přípustnosti novot je rozh. č. 1626 Sb. n. s., v němž byl vysloven zcela všeobecně právní názor, že v řízení o rozluku a neplatnost manželství pro soukromoprávní překážky připouštějí se v opravném řízení novoty bez ohledu na předpis § 482 c. ř. s., pokud se vztahují k důvodu neplatnosti nebo rozluky, jenž byl uplatňován v první stolici. Podle tohoto rozhodnutí však platí zákaz novot pro otázku viny na rozluce. Stejně všeobecně bylo v rozh. č. 11.348 Sb. n. s. vysloveno, že v rozlukovém řízení jsou i opravné stolice oprávněny podle volného uvážení samostatně posouditi, zda důkazy provedenými v první stolici jsou odůvodněna zjištění rozhodná pro posouzení sporu i bez provedení nových, v opravných stolicích nabízených důkazů, vztahujících se na uplatňované rozlukové důvody (hodnocení důkazů). Zásady vyslovené v rozh. 1626 a 11.348 Sb. n. s. byly v novější a poslední judikatuře nejvyššího soudu podstatně omezeny, pokud se týče vymezeny. Tak bylo v rozh. č. 14.192 Sb. n. s. vysloveno, že v rozlukovém řízení neplatí zákaz novot v opravném řízení, jde-li o zjištění, zda uplatňovaný a nižšími stolicemi uznáný rozlukový důvod je opodstatněn. Zákaz novot však platí, uplatňují-li se nové skutečnosti, jimiž má býti rozlukový důvod dokazován. Lze tedy uváděti novoty jen v odvolání a v dovolání proti rozsudku, jímž bylo uznáno na rozluku manželství. Tento právní názor se opírá o ustanovení § 10 uved. nař. min., v němž je sice vy-